

Sygn. akt I UK 87/15

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 28 października 2014 r., sygn. akt III AUa 130/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 28 października 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonej M.K. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 listopada 2013 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Łodzi z 5 czerwca 2013 r., odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu B. K.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawczyni. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: art. 244 § 1 k.p.c. oraz art. 2 § 1 i 3 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o zwrocie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz powódki za wszystkie instancje.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sformułowanych następująco: 1/ czy dowód z dokumentu urzędowego, którego prawidłowości wydania i rzetelności druga strona nie zaprzeczyła, a więc wobec którego domniemanie prawdy zawartych w nim treści nie zostało obalone, może zostać nieuwzględniony; 2/ czy sąd powszechny może kwestionować ostateczne decyzje wydane w postępowaniu administracyjnym? W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podkreśliła, że jakkolwiek podnosi zarzut naruszenia procedury w postępowaniu dowodowym, nie kwestionuje bezpośrednio oceny dowodów w rozumieniu art. 398³ § 3 k.p.c. Błędna ocena dowodów jest bowiem w przedmiotowej sprawie jedynie konsekwencją zignorowania przez Sądy obu instancji domniemania prawdziwości treści zawartych w dokumencie urzędowym. Pierwsze z zagadnień prawnych będących przedmiotem skargi sprowadza się do problemu, czy możliwe jest w postępowaniu odrębnym w sprawach z ubezpieczeń społecznych, by sąd z urzędu obalił domniemanie rzetelności dokumentu urzędowego w sytuacji, w której organ rentowy bezpośrednio nie podniósł przeciwko owemu dokumentowi żadnych zarzutów. Domniemanie prawdziwości i domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w dokumencie poświadczane, wiąże sąd i winno wyłączać możliwość oceny dowodu. Ponadto w niniejszej sprawie Sąd wydając wyrok podważył orzeczenie wydane przez organy administracyjne, mocą którego została powódce wydana legitymacja inwalidy wojennego. Rozstrzygnięcie wymaga więc druga kwestia, czy sąd powszechny w postępowaniu cywilnym jest władny ingerować w sferę powierzoną organom administracji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, iż Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego

rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m. in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem

zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i

nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. Występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne sformułowano bowiem w formie pytań, bez wskazania jakichkolwiek przepisów prawa materialnego lub procesowego, na podstawie których zostały skonstruowane, bez generalnego i abstrakcyjnego nawiązania do treści tych przepisów i wyjaśnienia, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych. Argumentów za istnieniem powołanej przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach i zarzutach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na marginesie wypada dodać, że wbrew twierdzeniom skarżącej, przedstawione przez nią istotne zagadnienia prawne zmierzają w dużej mierze do podważenia ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co na tym etapie postępowania nie jest dopuszczalne. Kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne - w świetle 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. - motywy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681). Co zaś się tyczy samego dowodu z w postaci wystawionej mężowi ubezpieczonej książeczki inwalidy wojennego należy zauważyć, że dowód ten podlegał ocenie Sądów obu instancji pod względem jego wiarygodności, a ocena ta odbywała się w konfrontacji z innymi dowodami z dokumentów (tj. zaświadczenia Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych odnośnie powodów przyznania mężowi skarżącej statusu osoby represjonowanej oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyznającej mu uprawnienia rentalne wraz ze

wskazaniem przyczyny stwierdzonej niezdolności do pracy). Sądy zmierzały zaś do wyjaśnienia istotnej dla rozstrzygnięcia sporu okoliczności, jaką był sugerowany przez skarżącą podwójny status jej męża: kombatanta i zarazem inwalidy wojennego. Negując te ustalenia skarżąca podnosi przy tym jedynie zarzuty obrazy przepisów procesowych przy ferowaniu zaskarżonego wyroku. Tymczasem bez oparcia skargi kasacyjnej również na podstawie naruszenia prawa materialnego nie można zasadnie twierdzić, że obraza przepisów procesowych miała wpływ na wynik sprawy. Ocena prawidłowości zapadłego rozstrzygnięcia wymaga bowiem kontroli sposobu dokonanej przez Sąd drugiej instancji wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego, z których wywodzone są roszczenia strony powodowej, do ustalonego przez ten Sąd stanu faktycznego. Ewentualne uchybienia procesowe mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu, jeśli uniemożliwiają prawidłową subsumcję przepisów będących materialnoprawną podstawą zaskarżonego wyroku.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.